

FOCUS NR. 59

Inkomens en intergewestelijke migraties in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

PIERRE-PHILIPPE TREUTENS, PIERRE-FRANÇOIS WILMOTTE & JEAN-PIERRE HERMIA

Het vertrek van de middenklasse en de welgestelde klasse is een historische bron van bezorgdheid voor de Brusselse beleidsmakers, met name op fiscaal gebied. Er is echter weinig bekend over het inkomensniveau van de mensen die het Brussels Gewest verlaten. Hetzelfde geldt voor de mensen die zich in het Gewest komen vestigen. Wat is hun inkomen? Deze Focus kijkt naar het effect van de migraties tussen het Brussels Gewest en de rest van het land op het totale belastbaar inkomen van het Brussels Gewest.

Inleiding

Sinds de oprichting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) hebben **de opeenvolgende gewestelijke regeringen er steeds naar gestreefd de middenklasse binnen het gewestelijk grondgebied te houden**. Naast de vraagstukken van ruimtelijke ordening en sociale diversiteit hebben de Brusselse overheden dit altijd gezien als een uitdaging voor de fiscale ontvangsten van het BHG. De personenbelasting (PB), die afhankelijk is van de hoogte van het belastbaar inkomen van de belastingplichtige, blijft een belangrijke financieringsbron voor het BHG (Clerbois *et al.*, 2014; Berns *et al.*, 2022).

De laatste jaren is het aandeel van de PB-inkomsten dat de federale overheid aan de gewestelijke begroting van Brussel

overdraagt sterk gedaald als gevolg van diverse regeringshervormingen, van meer dan 50 % in de jaren 1990 tot minder dan 30 % van de inkomsten na 2014 (Berns *et al.*, 2022). Hoewel het belang ervan metertijd afneemt, blijft dit een van de belangrijkste inkomstenposten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Indirect kan het vertrek van de middenklasse ook gevolgen hebben voor de economische activiteiten in Brussel, die met name afhankelijk zijn van de consumptie (het inkomen) van de inwoners.

Deze beleidsdoelstelling om de middenklasse in het BHG te behouden, heeft derhalve een groot aantal beleidsmaatregelen beïnvloed op het vlak van stadsplanning (bijvoorbeeld sociaal-culturele infrastructuurprojecten of de bouw van hoogwaardige woningen) en het fiscale beleid (bijvoorbeeld belastingverlagingen bij de aankoop van vastgoed).

Er is echter weinig bekend over de socio-economische situatie van Brusselse vertrekkers. Hetzelfde geldt voor Brusselse nieuwkomers (→ Kader 1). Het doel van deze Focus van het BISA is de inkomensniveaus te analyseren van mensen die recentelijk zijn gemigreerd tussen het BHG en de rest van België. Daartoe richt de analyse zich op twee dimensies:

- › enerzijds een raming van de verandering in het totale belastbaar inkomen van de in het BHG wonende bevolking, met name die welke het gevolg is van woonmigratie;
- › ten tweede, een onderzoek naar het socio-economisch profiel van mensen die uit het BHG vertrekken of zich er vestigen, op basis van hun belastbaar inkomen.

Dankzij deze twee dimensies kan het effect van de intergewestelijke woonmigratie op het belastbaar inkomen van de Brusselaars en op de in het BHG geïnde PB worden vastgesteld.

De impact van de intergewestelijke migraties op het belastbaar inkomen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Om het effect van de intergewestelijke migraties op de financiering van het BHG via de PB te ramen, wordt de impact van

deze migraties eerst gemeten op de ontwikkeling van het totale belastbaar inkomen van de Brusselaars. Het bedrag aan PB dat uiteindelijk aan het BHG toekomt, hangt immers allereerst af van het belastbaar inkomen van haar inwoners (→ Kader 2 voor meer details over de methodologie). Het totale belastbaar inkomen van de inwoners van Brussel varieert naargelang van, enerzijds, de professionele gebeurtenissen van de inwoners (bijvoorbeeld intrede op de arbeidsmarkt, bevordering, anciënniteit, verlies van werk, beroepsmobiliteit, toegang tot een vervangingsinkomen, pensioen enz.) en, anderzijds, het aantal inwoners van Brussel (dat afhangt van de geboorten, de overlijdens en de migratie).

Om een beter inzicht te krijgen in de evolutie van het belastbaar inkomen van de Brusselaars als gevolg van de migraties tussen het BHG en de rest van België, worden **de belastbare inkomens van drie groepen Brusselaars bestudeerd**. Het gaat om de volgende drie groepen:

- › **Nieuwkomers**: mensen die op 1 januari 2019 in Vlaanderen of Wallonië gedomicilieerd waren en die op 1 januari 2020 in het BHG gedomicilieerd waren;
- › **Vertrekkers**: mensen die op 1 januari 2019 in het BHG gedomicilieerd waren en die op 1 januari 2020 in Vlaanderen of Wallonië gedomicilieerd waren;
- › **Blijvers**: mensen die op 1 januari 2019 en op 1 januari 2020 gedomicilieerd waren in het BHG.

1. Brusselaars die het Gewest verlaten: een complexe en moeilijk te vatten realiteit

Al aan het einde van de jaren 1970 bleek uit kwantitatieve studies dat de randverstedelijking van Brussel synoniem was met het vertrek van Brusselaars uit de midden- en de welgestelde klasse naar de nabijgelegen rand in Vlaanderen of Wallonië. Dit maakt deel uit van een Belgische ruimtelijke ordeningscultuur die meer bevorderlijk is voor stedelijke wildgroei en lange pendelafstanden dan in andere landen (Halleux, Brück & Mairy, 2002; Dubois, 2005; de Vries, 2015). Sinds de jaren 2000 zijn uitputtende kwantitatieve analyses *de facto* onmogelijk geworden door het verdwijnen van de volkstelling, die het mogelijk maakte het verband te leggen tussen de woonplaats, het woon-werkverkeer, de recentste migratie en de socio-economische kenmerken van de bewoners.

Toch wordt in de collectieve verbeelding het vertrek uit Brussel nog steeds gezien als het gevolg van de verhuizing van welgestelde middenklassers naar vrijstaande woningen in een groene omgeving. Een recent artikel in *Le Soir* (2023), gebaseerd op de meest recente Brusselse demografische barometer (Hermia, 2023), illustreert deze gedachte. In de afgelopen jaren is echter, ondanks het ontbreken van een volledige telling, uit verschillende studies gericht op specifieke deelpopulaties of uit enquêtegegevens gebleken dat de werkelijkheid complexer is dan deze vaak uitgedragen visie (de Maesschalck, De Rijck & Heylen, 2015; De Laet, 2018; Charlier *et al.*, 2019; Berns *et al.*, 2022).

Zo volgt het vertrek uit Brussel van meer kwetsbare bevolkingsgroepen en/of bevolkingsgroepen van buitenlandse origine niet het ruimtelijke patroon dat uit studies van de vorige eeuw naar voren kwam. Hoewel de nabijgelegen rand meer dan ooit de favoriete bestemming is voor de vertrekkers uit het BHG, zijn er nieuwe bestemmingen ontstaan. Deze worden soms beschouwd als ondergewaardeerde locaties, zoals de Dendervallei in Oost-Vlaanderen of de regio's Charleroi en La Louvière in Henegouwen (De Laet, 2018).

Ten slotte plaatsen deze meer recente studies de vertrekkers uit Brussel systematisch in een levenscycluslogica. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is geen eiland: het maakt deel uit van een Belgische ruimte waarbinnen individuen migreren in functie van biografische gebeurtenissen, hun perceptie van de stedelijke omgeving (te Braak *et al.*, 2022) en, meer algemeen, hun positie binnen een tijdscontinuüm, de **levenscyclus** (Charlier *et al.*, 2016; Charlier *et al.*, 2019). Zo verhuizen jongeren die zelfstandig worden / uit huis gaan, vaak gekoppeld aan toetreding tot de arbeidsmarkt, dikwijls naar de stadscentra. Aan de andere kant zijn huishoudens die bezig zijn met uitbreiden en professioneel gestabiliseerd zijn, eerder geneigd naar de rand te trekken, met name om te profiteren van meer woonruimte (Berns *et al.*, 2022; Doignon, Eggerickx & Sanderson, 2022).

2. Methodologie, definities en gegevensbronnen

De gegevens die zijn gebruikt voor de in deze Focus gepresenteerde analyses zijn afkomstig van een combinatie van twee administratieve gegevensbronnen (Hermia & Treutens, 2021):

- › individuele demografische gegevens uit het Rijksregister, meer bepaald de door Statbel vastgestelde 'stocks van de bevolking' op 1 januari van elk jaar';
- › individuele gegevens over de fiscale inkomens zoals verzameld door Statbel (zie Treutens, 2016, voor meer details over de database).

De geanalyseerde Brusselse populatie omvat mensen die op 1 januari 2019 en/of 1 januari 2020 in het BHG wonen. Deze Brusselse bevolking kan worden onderverdeeld in verschillende categorieën op basis van eventuele intergewestelijke migratie. Om te bepalen of een persoon in 2019 naar of uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is gemigreerd, wordt het bevolkingsbestand op 1 januari 2019 vergeleken met het bestand op 1 januari 2020.

Wettelijke verblijfplaats volgens het Rijksregister op 1 januari 2019	Wettelijke verblijfplaats volgens het Rijksregister op 1 januari 2020	Categorie
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams of Waals Gewest	<i>Vertrekkers</i>
Vlaams of Waals Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	<i>Nieuwkomers</i>
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	<i>Blijvers</i>
Afwezig in het onderzochte bevolkingsbestand	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	<i>Verschenen</i>
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Afwezig in het onderzochte bevolkingsbestand	<i>Verdwenen</i>

Deze benadering houdt geen rekening met alle migraties die in de loop van 2019 plaatsvonden. Zo zal een persoon die het BHG in 2019 heeft verlaten en in hetzelfde jaar, 2019, naar het BHG is teruggekeerd, als een *blijver* worden beschouwd, ook al heeft hij twee migraties uitgevoerd. Bijgevolg wordt het aantal migraties door deze aanpak enigszins onderschat. Voor de personen in de categorieën '*verschenen*' en '*verdwenen*' kan evenmin een nauwkeurigere categorie worden bepaald - geboorte, overlijden, internationale migratie (→ [Kader 3](#)).

In deze Focus wordt de intergewestelijke migratie op **individueel niveau** bekeken. Hoewel een analyse op het niveau van de huishoudens relevant zou zijn in termen van inkomen en belastingen (zie hieronder), is deze moeilijk toepasbaar om het effect van migratie te bestuderen. De reden hiervoor is dat deze migraties kunnen samenvallen met momenten waarop huishoudens worden samengesteld of uiteenvallen, en daarom verdient het de voorkeur om op individueel niveau te werken.

Deze keuze maakt het noodzakelijk met het **belastbaar inkomen** te werken om **het effect van de intergewestelijke migraties op de aan het BHG toekomstige PB-bedragen** te ramen. Om dit effect te berekenen, moeten de individuele bijdragen aan de PB worden berekend. Veel belastingplichtigen moeten echter een gemeenschappelijke aangifte indienen omdat zij gehuwd zijn of wettelijk samenwonen. In deze gevallen worden in de laatste stadia van de belastingberekening de individuele belastingen samengevoegd. In de gegevens waarover wij beschikken om deze Focus op te stellen, is alleen dit bedrag aan gezamenlijke belasting bekend, en niet het individuele aandeel. Het is derhalve niet mogelijk een individuele bijdrage aan de 'gemigreerde' PB toe te schrijven. **De door een belastingplichtige te betalen PB hangt echter hoofdzakelijk af van zijn of haar belastbaar inkomen** (zie hieronder en [Kader 4](#)). Dit belastbaar inkomen is beschikbaar op individueel niveau in de gegevens waarover wij beschikken. Dit maakt het mogelijk het belastbaar inkomen te berekenen dat administratief van de ene woonplaats naar de andere is 'gemigreerd', en zo het fiscale effect van intergewestelijke migraties te schatten.

Voor elk van de drie groepen Brusselaars, *blijvers*, *nieuwkomers* en *vertrekkers*, worden **inkomensindicatoren** berekend op basis van het belastbaar inkomen van de personen in elke groep. Deze indicatoren worden berekend voor het jaar van migratie (2019) en het jaar voorafgaand aan de migratie (2018).

- › De verschillende inkomensindicatoren die in deze Focus worden gepresenteerd, zijn allen berekend op basis van **het individuele totaal netto belastbaar inkomen**. Het **totale netto belastbaar inkomen** is het inkomen dat als basis dient voor de berekening van de verschuldigde belasting. Het is de som van alle aangegeven belastbare inkomens² min de aftrekbare uitgaven. Het verschilt, naar gelang van het geval, meer of minder van het budget dat de mensen werkelijk hebben om van te leven. Voor de leesbaarheid wordt het **totale netto belastbaar inkomen in deze Focus gewoon het belastbaar inkomen** genoemd.

Om het **totale belastbaar inkomen** van de drie groepen Brusselaars te ramen, worden de totale netto belastbare inkomens van alle individuen in elke populatie opgeteld.

- › Om de intergewestelijke migraties in 2019 en hun gevolgen voor de financiering van het BHG te analyseren, worden twee **inkomensjaren** onderzocht: 2018 en 2019. Om te bepalen aan welk gewest het gewestelijke deel van de inkomensbelasting van een belastingplichtige toekomt, is de woonplaats van de belastingplichtige op 1 januari van het aanslagjaar van belang. Het aanslagjaar komt overeen met het jaar waarin de belastingplichtige zijn of haar inkomen aangeeft. Dit is het jaar dat volgt op het jaar waarin het inkomen is ontvangen. Voor *vertrekkers* die op 1 januari 2019 in het BHG woonden maar op 1 januari 2020 elders gevestigd waren, wordt dus gekeken naar het belastbaar inkomen dat zij in 2018 hebben ontvangen, omdat dit bepalend is voor de belasting die in 2019 aan het BHG verschuldigd is. Voor *nieuwkomers* die op 1 januari 2019 in Vlaanderen of Wallonië woonden, maar op 1 januari 2020 in het BHG gevestigd waren, geldt het belastbaar inkomen voor 2019.
- › Om de **verdeling van personen naar belastbaar inkomen** binnen de in deze Focus bestudeerde bevolkingsgroepen te bepalen, wordt een eerste filter toegepast om personen uit te sluiten die op 1 januari van het betrokken inkomensjaar de leeftijd van 18 jaar nog niet hadden bereikt. De overgrote meerderheid van de minderjarigen ontvangt namelijk geen inkomen en de categorie ‘geen of onbekend belastbaar inkomen’ zou in belang toenemen, waardoor de rest van de verdeling uit balans zou raken. De verdeling wordt gepresenteerd in de vorm van een histogram.
- › Om het **mediaan belastbaar inkomen** van de verschillende bevolkingsgroepen te berekenen, wordt een tweede filter toegepast om mensen uit te sluiten van wie het belastbaar inkomen onbekend of gelijk aan nul is. Het aantal belastingplichtigen met nul inkomen is niet te verwaarlozen, vooral niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest; achter het nul belastbaar inkomen van deze personen gaat doorgaans een positief reëel inkomen schuil (voor de details van deze methodologische keuzes, zie Treutens, 2016; Hermia & Treutens, 2021). Zonder deze belastingplichtigen met geen of een onbekend inkomen buiten beschouwing te laten, zou het mediaan inkomen dus veel lager lijken dan het zou zijn als we hun werkelijk inkomen kenden. Het elimineren ervan vermindert dus deze vertekening.
- › Om de indicatoren van het belastbaar inkomen voor verschillende jaren te kunnen vergelijken, moeten **de effecten van de inflatie worden geneutraliseerd**. Daarom zijn alle in deze Focus genoemde bedragen uitgedrukt in constante euro's, met de consumentenprijsindex van 2019 als referentiejaar.

De analyses in deze Focus hebben voornamelijk betrekking op het migratiejaar 2019. Deze zijn echter herhaald voor alle jaren tot 2006. Hierdoor konden we vaststellen dat de bevindingen voor het migratiejaar 2019 binnen sterke trends passen (> 10 jaar). Bovendien werden de inkomensindicatoren voor nieuwkomers, vertrekkers en blijvers berekend voor het inkomensjaar 2020, het jaar volgend op de migratie. De resultaten worden hier niet gepresenteerd, met name vanwege een grote hoeveelheid ontbrekende informatie over het inkomen, aangezien het inkomen in 2021 werd aangegeven. Niettemin ondersteunen de resultaten voor personen van wie het inkomen bekend is, de bevindingen van deze Focus.

1 VERDELING VAN DE BRUSSELSE BEVOLKING VOLGENS EEN EVENTUELE INTERGEWESTELIJKE MIGRATIE VAN OF NAAR HET BHG EN TOTAAL BELASTBAAR INKOMEN VOOR DE INKOMENSJAREN 2018 EN 2019

Gewest van verblijf
op 1 januari 2019

Vlaams of Waals Gewest

€ 312 miljoen → € 370 miljoen
21 935 Brusselse *nieuwkomers*

Gewest van verblijf
op 1 januari 2020

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

€ 16,874 miljard → € 17,580 miljard
1 132 768 Brusselse *blijvers*

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

€ 574 miljoen → € 611 miljoen
36 925 Brusselse *vertrekkers*

Vlaams of Waals Gewest

De evolutie van het totale belastbaar inkomen van de Brusselaars hangt af van verschillende factoren (1).

Ten eerste vormen de **1 132 768 blijvers** de belangrijkste groep. **Hun totale belastbaar inkomen** steeg van 16,874 miljard euro in 2018 naar **17,580 miljard euro in 2019 (+ 4,2 %)**³. De stijging met 706 miljoen euro tussen 2018 en 2019 is het gevolg van twee factoren:

- › enerzijds een **stijging van het inkomen voor de 658 137 blijvers met een belastbaar inkomen dat in beide jaren gekend en niet nul is**: het belastbaar inkomen van deze blijvers steeg tussen 2018 en 2019 met 608 miljoen euro, van 16,665 miljard euro naar 17,274 miljard euro (+ 3,7 %);
- › anderzijds leidt **de vermindering van het aantal blijvers van wie het belastbaar inkomen onbekend is of gelijk is aan 0** tot een stijging van het totale belastbaar inkomen met 97 miljoen euro. Hun aantal is gedaald van 453 794 in 2018 naar 436 500 in 2019⁴.

Voorts zal **het door de migraties veroorzaakte saldo tussen het BHG en de rest van België het totale belastbaar inkomen voor het BHG in 2019 met 204 miljoen euro verminderen**. Dit is het resultaat van:

- › het **vertrek van 36 925 Brusselaars** naar de rest van België, die in 2018 een belastbaar inkomen van 574 miljoen euro ontvingen⁵;
- › de **aankomst van 21 935 Brusselaars** uit de rest van België, die in 2019 370 miljoen euro ontvingen.

Voorts is de migratie tussen het BHG en de rest van België in beide richtingen (d.w.z. vestiging in of vertrek uit het BHG) gecorrigeerd met een sterke stijging van het belastbaar inkomen. Terwijl **het belastbaar inkomen van de blijvers tussen 2018 en 2019 met 4,2 % is gestegen**,

- › is het totale belastbaar inkomen van de *nieuwkomers* in dezelfde periode met 18,7 % gestegen;
- › is het totale belastbaar inkomen van de *vertrekkers* in dezelfde periode met 6,5 % gestegen.

Deze hogere groei van het belastbaar inkomen bij intergewestelijke migranten zou kunnen worden verklaard door een combinatie van een verhuizing en een belangrijke professionele ontwikkeling. Bijvoorbeeld een (officiële⁶) vestiging in het Brussels Gewest in combinatie met beroepsmobiliteit of een eerste baan na een studie.

Het negatieve saldo van 204 miljoen euro aan belastbaar inkomen als gevolg van de intergewestelijke migraties in 2019 moet in perspectief worden geplaatst.

- › **Het totale belastbaar inkomen van de Brusselaars** bedraagt zowel in 2018 als in 2019 **ongeveer 18 miljard euro**. Het negatieve saldo als gevolg van intergewestelijke migratie vertegenwoordigt dus 1 % van het totale belastbaar inkomen van de inwoners van het BHG. Bovendien steeg het totale belastbaar inkomen tussen 2018 en 2019 met 428 miljoen euro, ondanks dit negatieve saldo.
- › Sinds 2006 genereren de intergewestelijke migraties van en naar het BHG een jaarlijks negatief saldo voor het Brussels Gewest van 175 tot 210 miljoen euro⁷. De intergewestelijke migraties in 2019, die in deze Focus worden geanalyseerd, maken deel uit van een langetermijntrend die zich al meer dan tien jaar jaarlijks herhaalt.
- › Deze terugkerende negatieve saldi zijn het resultaat van jaarlijkse transversale analyses. De inkomens van de Brusselse *nieuwkomers* en *vertrekkers* blijven zich na hun aankomst of vertrek van jaar tot jaar ontwikkelen. Longitudinale analyses⁸ van deze veranderingen in hun inkomens zouden nodig zijn om een beter inzicht te krijgen in het algemene effect van de intergewestelijke migraties op langere termijn.

3. De impact van de 'verschenen' en 'verdwenen' Brusselaars onder de bestudeerde bevolking op de ontwikkeling van het totale belastbaar inkomen in het BHG tussen 2018 en 2019

Om de ontwikkeling van het totale belastbaar inkomen in het BHG volledig te kunnen volgen, moet rekening worden gehouden met de Brusselaars die zijn *verschenen* en *verdwenen* als lid van de onderzochte populatie. Dit plaatst de waarden en trends in verband met intergewestelijke migraties in perspectief.

De *verschenen* Brusselaars zijn **mensen die op 1 januari 2019 geen deel uitmaakten van de in het BHG, het Vlaams Gewest of het Waals Gewest gedomicilieerde bevolking, maar op 1 januari 2020 wel**. Het gaat vooral om personen die in 2019 geboren zijn en om internationale immigranten, d.w.z. personen (Belgische of buitenlandse) die op 1 januari 2019 in het buitenland gedomicilieerd waren en op 1 januari 2020 in het BHG gedomicilieerd waren.

De *verdwenen* Brusselaars zijn personen die **op 1 januari 2019 in het BHG gedomicilieerd waren, maar op 1 januari 2020 niet meer in het BHG, het Vlaams Gewest of het Waals Gewest gedomicilieerd waren**. Dit zijn mensen die in de loop van 2019 zijn overleden of naar het buitenland zijn geëmigreerd. De gegevens waarover wij beschikken, maken het niet mogelijk daartussen een onderscheid te maken.

In 2019 zijn 38 849 Brusselaars verdwenen uit de onderzochte bevolking. In 2018 bedroeg hun totale belastbaar inkomen 408 miljoen euro. Tegelijkertijd zijn 63 552 Brusselaars in de onderzochte populatie *verschenen*. In 2019 bedroeg hun totale belastbaar inkomen 208 miljoen euro. Het saldo van het totale belastbaar inkomen als gevolg van de *verschenen* en *verdwenen* Brusselaars is 200 miljoen euro negatief.

Merk op dat het belastbaar inkomen van de internationale immigranten onder de *verschenen* Brusselaars gemiddeld in slechts een half jaar is opgebouwd. Hun vestiging in het BHG is immers verspreid over het hele jaar. Degenen die in januari zijn aangekomen, hebben misschien voor het hele jaar inkomsten ontvangen, terwijl degenen die in december zijn aangekomen, misschien slechts voor enkele weken inkomsten hebben ontvangen. In 2020 is het totale belastbaar inkomen van deze 63 552 *verschenen* Brusselaars bovendien met 77,7 % gestegen tot 370 miljoen euro.

Wanneer we deze twee categorieën personen meetellen, is **het totale belastbaar inkomen van de Brusselaars gestegen van 17,856 miljard euro in 2018 tot 18,158 miljard euro in 2019, wat overeenkomt met een groei met 1,7 %, of 302 miljoen euro**.

Hoewel het negatieve effect van intergewestelijke migratie op het totale belastbaar inkomen wijst op een verlies aan fiscale ontvangsten voor het BHC, kan in dit stadium geen rechtstreeks verband worden gelegd. In België is het tarief van de PB-belasting immers progressief, oplopend met het opgegeven inkomen, en onder een bepaald inkomensniveau is doorgaans geen belasting verschuldigd (→ Kader 4). Daarom moet **de verdeling van het belastbaar inkomen over de verschillende bevolkingsgroepen worden geanalyseerd**. Dit geeft een nauwkeuriger beeld van de budgettaire impact van de intergewestelijke migraties naar en vanuit het BHC⁹. Dit maakt het bovendien mogelijk het inkomensniveau van Brusselaars die het BHC verlaten of zich er vestigen te objectiveren.

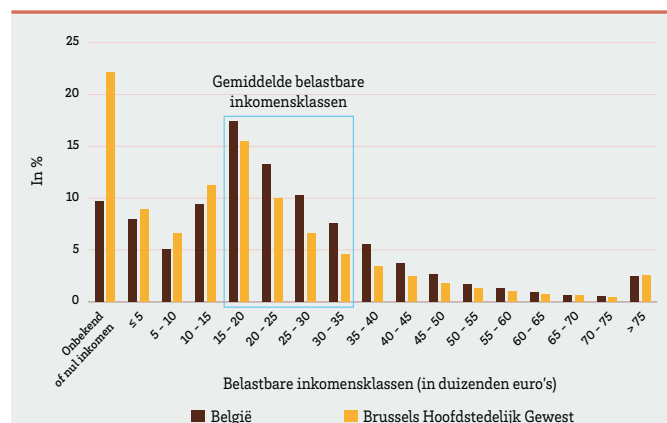
Een vergelijking van de verdelingen volgens belastbaar inkomen tussen Brusselse blijvers, nieuwkomers en vertrekkers

Specifieke inkomenskenmerken van de Brusselse belastingplichtigen in België

Een vergelijking van de verdeling van de Brusselaars volgens hun belastbaar inkomen met de verdeling van de gehele Belgische bevolking maakt de specifieke kenmerken van Brussel duidelijk. **Voor het inkomensjaar 2019** bedroeg het mediaan belastbaar inkomen voor belastingplichtigen van 18 jaar of ouder voor heel België 21 976 euro. **In het BHC bedroeg het mediaan inkomen 18 806 euro, 14 % onder het nationale mediaan inkomen.**

In het BHC zijn **delagere inkomensgroepen oververtegenwoordigd in vergelijking met België als geheel** (2). Meer bepaald heeft **22 % van de Brusselse belastingplichtigen een belastbaar inkomen van nul of onbekend**, tegenover 10 % van de belastingplichtigen in heel België. Bovendien geven belastingplichtigen in Brussel naar verhouding minder vaak een belastbaar inkomen van meer dan 15 000 euro aan dan belastingplichtigen op Belgisch niveau¹⁰.

2 VERDELING VAN DE BEVOLKING VAN 18 JAAR EN OUDER GEDOMICILIEERD IN BELGIË EN IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST VOLGENS HET BELASTBAAR INKOMEN, VOOR HET INKOMENSJAAR 2019

Bron: BISA & Statbel (RR - Fiscale statistiek van de inkomens)

4. De personenbelasting (PB) is afhankelijk van het belastbaar inkomen

In België betalen mensen met een laag belastbaar inkomen zelden belasting op hun inkomen. Voor inkomens die in 2019 werden ontvangen door mensen die een individuele belastingaangifte deden, is het gemiddelde belastingtarief in elke belastbare inkomensschijf van 5 000 euro negatief tot 10 000 euro belastbaar inkomen. Dit betekent dat de meeste van deze mensen geld terugkrijgen van de belastingdienst omdat het grootste deel van hun inkomen is vrijgesteld en zij profiteren van belastingvoordelen. Bij een belastbaar inkomen tussen 10 000 en 20 000 euro is het gemiddelde belastingtarief positief en lager dan 10 %. In de schijven tussen 20 000 en 40 000 euro stijgt het gemiddelde belastingtarief geleidelijk tot ongeveer 30 %. Daarboven bedraagt het gemiddelde belastingtarief meer dan 30 %.

Individuele aangiften	
Belastbare inkomensklasse van € 5 000	Gemiddeld belastingtarief
≤ 5 000 €	- 20 %
5 000 € - 10 000 €	- 3 %
10 000 € - 15 000 €	0 %
15 000 € - 20 000 €	4 %
20 000 € - 25 000 €	15 %
25 000 € - 30 000 €	22 %
30 000 € - 35 000 €	26 %
35 000 € - 40 000 €	29 %
40 000 € - 45 000 €	31 %
45 000 € - 50 000 €	33 %
50 000 € - 55 000 €	34 %
55 000 € - 60 000 €	36 %
60 000 € - 65 000 €	37 %
65 000 € - 70 000 €	37 %
70 000 € - 75 000 €	38 %
> 75 000 €	39 %

Bron: BISA & Statbel (Fiscale statistiek van de inkomens)

Deze gemiddelde belastingtarieven worden hier gegeven als voorbeeld voor individuele belastingaangiften. De individuele belastingtarieven voor gemeenschappelijke aangiften zijn grotendeels vergelijkbaar als we aannemen dat elke belastingplichtige een vergelijkbaar inkomen heeft als zijn of haar echtgenoot of samenwonende partner. Dit kan echter enigszins worden verlaagd als de ene echtgenoot een veel lager inkomen heeft dan de andere, dankzij het mechanisme van het huwelijksquotiënt. Mensen die een gemeenschappelijke belastingaangifte indienen, hebben ook vaker kinderen ten laste, waardoor zij in aanmerking komen voor belastingvermindering.

Hoewel het belastbaar inkomen per belastingbetaler slechts een onvolmaakte benadering is van het begrip ‘middenklasse’¹¹, kunnen ‘gemiddelde belastbare inkomensklassen’ worden gedefinieerd rond het nationale mediaan inkomen. De marge is gebaseerd op een ondergrens van 75 % van het mediaan belastbaar inkomen in België (16 482 euro) en een bovengrens van 150 % van het nationale mediaan belastbaar inkomen (32 964 euro). Voor de vergelijking tussen de histogrammen is het bereik **uitgebreid tot schijven van 5 000 euro, dat wil zeggen de vier belastbare inkomensschijven van 15 000 tot 35 000 euro**. Deze ‘gemiddelde belastbare inkomensklassen’ vertegenwoordigen 49 % van de belastingplichtigen van 18 jaar en ouder in België als geheel, tegenover slechts 37 % van de overeenkomstige bevolking die in het BHG woont.

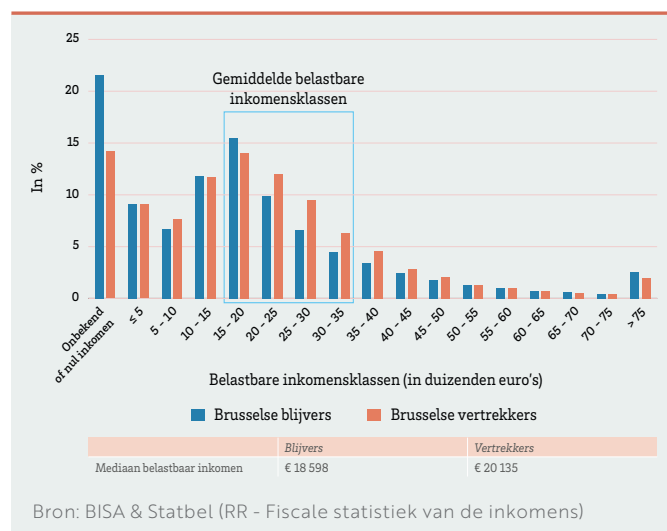
Brusselse vertrekkers behoren niet allemaal tot de ‘gemiddelde belastbare inkomensklassen’

Wegens het progressieve karakter van de belastingen (→ Kader 4) hangt het fiscale effect van de intergewestelijke migraties vooral af van de verdeling van de Brusselse *nieuwkomers* en *vertrekkers* over de belastbare inkomensklassen met een positief belastingtarief.

In 2018, het jaar voorafgaand aan hun vertrek, was het **mediaan belastbaar inkomen van vertrekkers (20 135 euro) hoger dan dat van de blijvers (18 598 euro)**. Dit bevestigt de vaststelling dat de *vertrekkers* over het algemeen welvarender zijn dan de *blijvers*. Een vergelijking van de verdeling van het belastbaar inkomen van deze twee groepen is echter genuanceerder (3):

- › het percentage mensen met een belastbaar inkomen dat onbekend of nul is, is hoger onder de *blijvers* (22 %) dan onder de *vertrekkers* (14 %);
- › in het algemeen zijn de *vertrekkers* oververtegenwoordigd in de ‘gemiddelde belastbare inkomensklassen’, tussen 15 000 en 35 000 euro, terwijl ze ondervertegenwoordigd zijn in de inkomensschaal van 15 000 tot 20 000 euro;
- › de *vertrekkers* zijn oververtegenwoordigd in de drie schijven direct boven de ‘gemiddelde inkomensklassen’, d.w.z. tussen 35 000 en 50 000 euro belastbaar inkomen;

3 VERDELING VAN DE BEVOLKING VAN DE BRUSSELSE BLIJVERS EN VERTREKKERS VAN 18 JAAR EN OUDER VOLGENS BELASTBAAR INKOMEN, VOOR HET INKOMENSJAAR 2018

- › omgekeerd zijn er verhoudingsgewijs meer *blijvers* in de schijven boven 50 000 euro belastbaar inkomen.

De oververtegenwoordiging van de vertrekkers in de ‘gemiddelde belastbare inkomensklassen’ in vergelijking met de blijvers ondersteunt de vaststelling dat de ‘middenklasse’ vaker vanuit het BHG vertrekt naar Vlaanderen of Wallonië dan de rest van de bevolking. Deze bevinding moet echter worden genuanceerd.

- › Meer bepaald betreft de oververtegenwoordiging van de *vertrekkers* in vergelijking met de *blijvers* de drie hoogste inkomensklassen in de ‘gemiddelde belastbare inkomensklassen’ (tussen 20 000 en 35 000 euro), alsook de drie inkomensklassen direct boven deze ‘gemiddelde belastbare inkomensklassen’ (tussen 35 000 en 50 000 euro).
- › Tegelijkertijd is het aandeel van de *vertrekkers* met een (niet-nul) inkomen van minder dan 15 000 euro ook hoger dan dat van de *blijvers*, maar in mindere mate. Meer dan een kwart van de *vertrekkers* zijn mensen met een inkomen in deze categorieën. Dit bevestigt de vaststelling van onder andere De Laet (2018) dat **het vertrek uit het BHG niet alleen voorkomt bij de ‘(hogere) middenklasse’**.
- › Ten slotte is de ondervertegenwoordiging van personen die geen inkomen opgeven of van wie het inkomen onbekend is, moeilijk te interpreteren wegens de socio-economische heterogeniteit van deze Brusselaars (Hermia en Treutens, 2021).

Een groter deel van de nieuwkomers in Brussel is afkomstig uit de lage en gemiddelde inkomensklassen in vergelijking met de Brusselse blijvers

In 2019, **het jaar waarin zij zich in het BHG kwamen vestigen, was het mediaan belastbaar inkomen van de nieuwkomers lager (18 822 euro) dan dat van de blijvers (18 995 euro)**. De verdeling naar belastbaar inkomen van de *nieuwkomers* verschilt sterk van die van de *blijvers* (4):

- › naar verhouding hebben minder *nieuwkomers* geen of een onbekend belastbaar inkomen (13 %) dan *blijvers* (21 %);
- › er zijn verhoudingsgewijs meer *nieuwkomers* in de inkomensklassen onder 10 000 euro, maar ook in drie van de vier ‘gemiddelde belastbare inkomensklassen’ (d.w.z. tussen 20 000 en 35 000 euro) en ten slotte in de inkomensklassen tussen 35 000 en 45 000 euro;
- › in de schijf van het mediaan inkomen (tussen 15 000 en 20 000 euro) zijn er 6 procentpunten meer *blijvers*, en ook in de belastbare inkomensschijven boven 45 000 euro zijn ze verhoudingsgewijs talrijker.

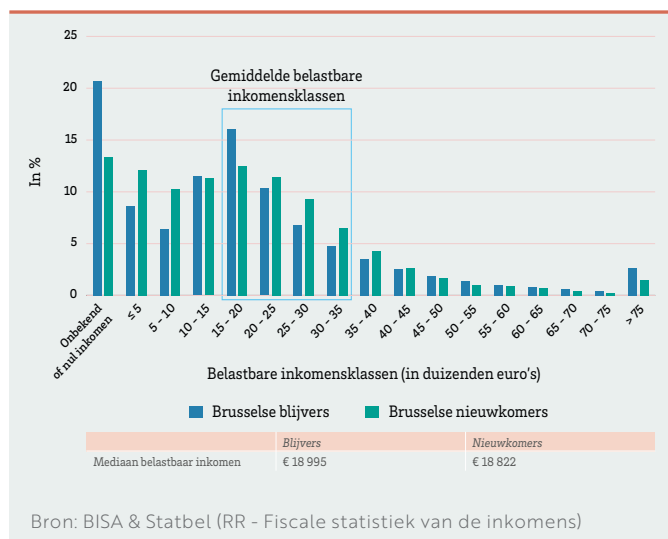
De komst van *nieuwkomers* heeft dus een lichte invloed op de inkomensstructuur van de Brusselse bevolking via:

- › een vermindering van het deel van de Brusselse bevolking dat geen of een onbekend belastbaar inkomen heeft;
- › een verhoging van het aandeel van de ‘lage’ belastbare inkomens, tot 10 000 euro;
- › gedeeltelijke compensatie voor de *vertrekkers* in de ‘hogere middenklasse’, in de belastbare inkomensschijven van 20 000 tot 45 000 euro.

Een aanzienlijk deel van de *nieuwkomers* zijn jongvolwassenen die voor het eerst zelfstandig gaan wonen (Charlier et al., 2019). Aangezien deze leeftijdsgroep voor het eerst begint te werken, is hun inkomen over het algemeen lager¹². Dit verklaart ten dele het lagere mediaan belastbaar inkomen van de *nieuwkomers* en hun

oververtegenwoordiging in de inkomensklassen van minder dan 10 000 euro. Dit maakt deel uit van de levenscyclus van de betrokken individuen (→ Kader 1).

4 VERDELING VAN DE BEVOLKING VAN DE BRUSSELSE NIEUWKOMERS EN BLIJVERS VAN 18 JAAR EN OUDER NAAR BELASTBAAR INKOMEN, VOOR HET INKOMENSJAAR 2019

De Brusselse vertrekkers zijn talrijker en hebben hogere belastbare inkomens dan de nieuwkomers

Om het effect van de intergewestelijke migraties op het belastbaar inkomen in het BHG te beoordelen, wordt het inkomen van de vertrekkers vergeleken met het inkomen van de nieuwkomers in 2019, het jaar van hun migratie. **Het mediaan belastbaar inkomen van de vertrekkers is aanzienlijk hoger (21 017 euro) dan dat van de nieuwkomers (18 822 euro).**

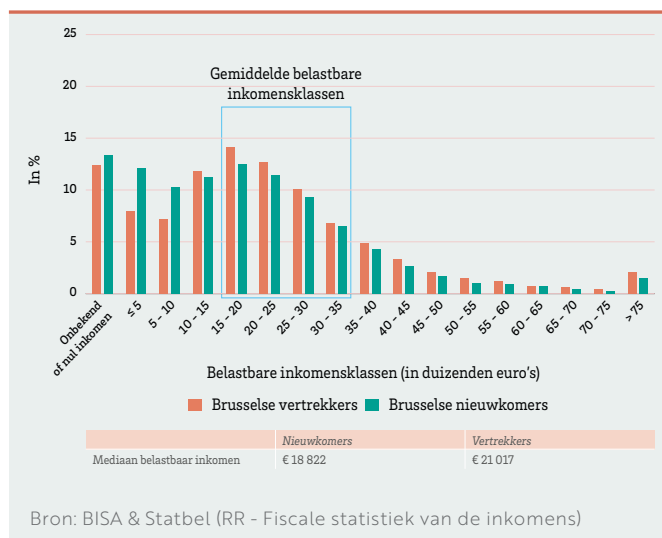
Dit is gemakkelijk te verklaren door de verschillen in de verdeling van nieuwkomers en vertrekkers volgens hun belastbaar inkomen (5):

- ▶ de vertrekkers zijn oververtegenwoordigd in alle belastbare inkomensklassen boven 10 000 euro;
- ▶ alleen in de belastbare inkomensklassen onder 10 000 euro zijn er verhoudingsgewijs meer nieuwkomers.

Bovendien zijn er verhoudingsgewijs iets minder vertrekkers onder degenen met geen of een onbekend inkomen. Dit is moeilijk te interpreteren omdat er weinig bekend is over de socio-economische situatie van deze groep (zie hierboven).

De socio-demografische verschillen tussen de nieuwkomers en de vertrekkers verklaren ten dele deze verschillen. De nieuwkomers zijn over het algemeen jonger dan de vertrekkers. Dit heeft te maken met de levenscyclus, die de geografie van de migraties grotendeels verklaart (Charlier et al., 2019; Berns et al., 2022; Doignon, Eggerickx & Sanderson, 2022) (→ Kader 1). De behoefte aan nabijheid van de diensten en de (positieve en negatieve) externe aspecten die steden bieden, evolueert in de loop van het leven van individuen. Deze behoefte aan nabijheid is over het algemeen groter tijdens de studies, de eerste baan of, meer in het algemeen, wanneer jongeren uit huis gaan (migratie naar het centrum). Later in de levenscyclus neemt de behoefte aan nabijheid van de stad voor veel individuen af wanneer zij een gezin vormen of uitbreiden (migratie uit het centrum).

5 VERDELING VAN DE BEVOLKING VAN BRUSSELSE NIEUWKOMERS EN VERTREKKERS VAN 18 JAAR EN OUDER NAAR BELASTBAAR INKOMEN, VOOR HET INKOMENSJAAR 2019

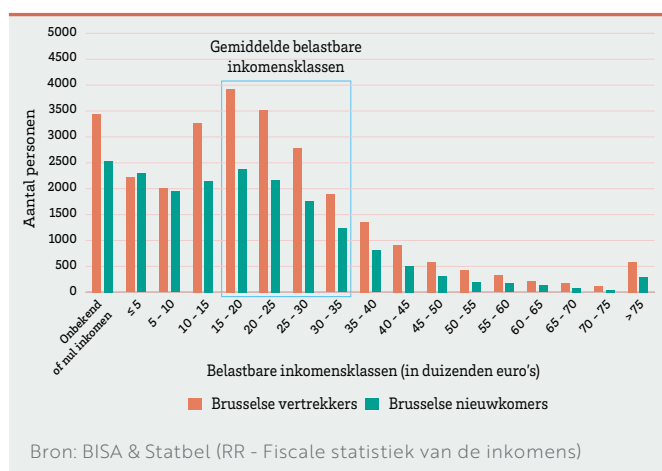
Om het effect van de intergewestelijke migraties op de fiscale ontvangsten van het BHG te kwantificeren, moet het absolute aantal nieuwkomers en vertrekkers in elke belastbare inkomensschaal worden vergeleken (6).

Ter herinnering: belastingplichtigen met een belastbaar inkomen tot 15 000 euro betalen doorgaans geen of een licht positieve belasting (→ Kader 4). De gemiddelde belastingtarieven in deze schijven zijn negatief of in de orde van één procent. Onder deze inkomensgroepen zijn er 2 005 meer vertrekkers dan nieuwkomers. Wat de belastingplichtigen betreft die een belastbaar inkomen van meer dan 15 000 euro aangeven, zijn er in 2019 6 738 meer vertrekkers dan nieuwkomers. In deze belastbare inkomensschijven bedraagt het gemiddelde belastingtarief meer dan 4 % en stijgt het progressief (tot 39 % voor belastbare inkomens van meer dan 75 000 euro).

Als gevolg van de intergewestelijke migratie, die voor het BHG in 2019 ongunstig uitvalt omdat er meer vertrekkers zijn dan nieuwkomers¹³, zullen de Brusselse fiscale ontvangsten uit de PB de impact ondergaan van:

- ▶ de vermindering van het aantal belastingplichtigen dat weinig of geen belasting betaalt, omdat zij een negatief of nultarief

6 VERDELING VAN DE BEVOLKING VAN BRUSSELSE VERTREKKERS EN NIEUWKOMERS VAN 18 JAAR EN OUDER NAAR BELASTBAAR INKOMEN, VOOR HET INKOMENSJAAR 2019

hebben (belastbare inkomensschijven van minder dan 15 000 euro), hetgeen *a priori* een positief fiscaal effect heeft;

- › de vermindering van het aantal belastingbetalers door hun positieve (en stijgende) belastingtarief, hetgeen *a priori* een negatief fiscaal effect heeft.

Gezien het aantal personen en de betrokken inkomens is het negatieve effect van de vermindering van het aantal belastingbetalers groter dan het positieve effect van de vermindering van het aantal belastingbetalers dat geen belasting betaalt. Deze factoren ondersteunen dus de hypothese dat intergewestelijke migratie leidt tot een verlies aan fiscale ontvangsten voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Bespreking en besluit

Deze Focus analyseert het belastbaar inkomen van de Brusselse *nieuwkomers* en *vertrekkers* in 2019. Deze analyse maakt het mogelijk het effect van de migraties tussen het BHG en de twee andere Belgische gewesten op het totale belastbaar inkomen te kwantificeren, en zo de invloed ervan op de Brusselse fiscale ontvangsten uit de PB te ramen. Meer concreet helpt de analyse het debat over het vertrek van de ‘middenklasse’ uit het Brussels Gewest te objectiveren.

Tussen het inkomensjaar 2018 en het inkomensjaar 2019 is het totale belastbaar inkomen dat door Brusselaars werd aangegeven, gestegen met 302 miljoen euro (+1,7%). Deze stijging is het resultaat van:

- › een stijging van het belastbaar inkomen van de Brusselse *blijvers*;
- › de komst van *nieuwkomers* in Brussel, waardoor het belastbaar inkomen stijgt;
- › de uitstroom van Brusselse *vertrekkers*, waardoor het belastbaar inkomen daalt;
- › een daling die het gevolg is van het feit dat het totale belastbaar inkomen van de *verschenen* Brusselaars in de onderzochte populatie het totale belastbaar inkomen van degenen die uit de onderzochte populatie zijn *verdwenen* niet compenseert.

Door de intergewestelijke migraties van en naar het BHG in 2019 daalt het totale belastbaar inkomen in het Brussels Gewest met 204 miljoen euro. Dit tekort wordt sinds 2006 elk jaar minstens herhaald en schommelt tussen 175 en 210 miljoen euro. Deze bedragen vertegenwoordigen echter slechts ongeveer 1% van het totale belastbaar inkomen van de Brusselaars.

De verdeling van de Brusselse *nieuwkomers*, *blijvers* en *vertrekkers* naar belastbaar inkomen heeft elk zijn specifieke kenmerken. Hun analyse bevestigt dat Brusselaars met een gemiddeld en iets hoger inkomen (20 000 tot 50 000 euro) het BHG vaker verlaten om in de rest van het land te gaan wonen dan de rest van de Brusselse bevolking. De oververtegenwoordiging van bepaalde inkomensschijven in elke deelpopulatie betekent echter niet dat andere inkomensschijven afwezig zijn. Zo gaf in 2018 28% van de Brusselse *vertrekkers* een laag belastbaar inkomen aan van minder dan 15 000 euro. Zoals andere studies hebben vastgesteld, is het vertrek uit het BHG niet alleen een verschijnsel van de ‘middenklasse’ (de Maesschalck *et al.*, 2015; De Laet, 2018; Berns *et al.*, 2022).

Een analyse van de verdeling volgens het belastbaar inkomen van *nieuwkomers* en *vertrekkers* in 2019 bevestigt het negatieve effect op de PB die aan het BHG ten goede komt. Voor het Brussels Gewest leiden de intergewestelijke migraties tot een vermindering van de populatie met belastbare inkomens van meer dan 15 000 euro, die de hoogste bijdrage aan de belastingen levert.

Afsluitend, door de ordes van grootte te kwantificeren, werpt deze Focus licht op de residentiële aantrekkelijkheid van Brussel en de fiscale gevolgen daarvan.

1. Iets meer Brusselaars met een belastbaar inkomen tussen 20 000 en 50 000 euro blijven het BHG verlaten dan anderen. Dit draagt bij aan een versterkte sociaal-ruimtelijke polarisatie van het BHG (Van Hamme *et al.*, 2015).
2. De Brusselse belastinggrondslag valt des te kleiner uit als gevolg van de intergewestelijke migraties, aangezien de inkomsten uit de PB gekoppeld zijn aan de woonplaats. De Belgische ruimtelijke ordeningscultuur neigt echter van oudsher naar stedelijke wildgroei, vooral in vergelijking met andere landen (zie bijvoorbeeld Dubois, 2005; de Vries, 2015). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat geografisch beperkt is tot het centrum van een Brusselse agglomeratie die groter is dan haar administratieve grenzen, lijkt dus te lijden onder zijn kleinheid.
3. BHG verliest ook belastingbetalers in inkomensgroepen met een gemiddeld nul- of negatief belastingtarief. Dit weerspiegelt ook een gebrek aan residentiële aantrekkelijkheid dat niet beperkt blijft tot de ‘middenklasse’ (of welgestelde klasse). In deze gevallen kan het verlaten van het BHG worden gezien als een gedwongen keuze, met name vanwege de moeilijke toegang tot de woningmarkt in Brussel.

Een combinatie van gebeurtenissen beïnvloedt het inkomen van elke inwoner van Brussel. Deze gebeurtenissen, waaronder het betreden van de arbeidsmarkt, houden verband met de levenscyclus van de personen. In toekomstige analyses zou de leeftijd kunnen worden geanalyseerd om een duidelijker beeld te krijgen van de trends die in deze Focus zijn vastgesteld. Door rekening te houden met de levenscycli van personen, zouden we ook de geografische dynamiek in kaart kunnen brengen. Daartoe zou het effect van de stedelijke wildgroei op de inkomensverdeling en de totale belastbare inkomens in de gebieden van vertrek en aankomst moeten worden geanalyseerd.

Een beter inzicht in deze migraties, met name wat het belastbaar inkomen van deze migranten betreft, zou het mogelijk maken het beleid inzake de stedelijke aantrekkingskracht van het Brussels Gewest beter af te stemmen op de voortdurende stedelijke wildgroei, maar ook op de realiteit van de verdeling van België in 3 gewesten.

Bibliografie

- BERNS, Hannah, LENEL, Emmanuelle, SCHAUT, Christine et VAN HAMME, Gilles. 2022. Voor een paradigmaverschuiving in het woon aantrekkelijkheidsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, *Brussels Studies* 172.
- CHARLIER, Julien, DEBUISSON, Marc, DUPREZ, Jean-Paul et REGINSTER, Isabelle. 2016. Mouvements résidentiels en Wallonie (1994-2014) : analyses des migrations intercommunales et construction de bassins résidentiels. *Working Paper de l'WEPS* 21, 82 p.
- CHARLIER, Julien, DEBUISSON, Marc, HERMIA, Jean-Pierre et PELFRENE, Edwin. 2019. *Migraties tussen de gewesten van België - Onderzoeksrapport*. Namen : IWEPS, BISA & Statistiek Vlaanderen, 135 p.
- CLERBOIS, Isabelle, ERNAELSTEEN, Christophe, POUSSET, Pascal, et al. 2014. La 6ème Réforme de l'État : Modalités nouvelles de financement, transfert de compétences et impact budgétaire. *Cahiers Economiques de Bruxelles - Brussels Economic Review* 57(1-2), pp. 5-45.
- DOIGNON, Yoann, EGGERICKX, Thierry et SANDERSON, Jean-Paul. 2022. L'évolution de la géographie du divorce en Belgique et les effets des migrations des divorcés récents. *Espace, Population, Sociétés* 2022/1.
- DE LAET, Sarah. 2018. Ook de volksklassen verhuizen uit Brussel. Een analyse van de randverstedelijking van de bevolkingsgroepen met een laag inkomen, *Brussels Studies* 121.
- DE MAESSCHALCK, Filip, DE RIJCK, Tine et HEYLEN, Vicky. 2015. Over de grens: sociaal-ruimtelijke relaties tussen Brussel en Vlaams-Brabant, *Brussels Studies* 84.
- DE VRIES, Jochen. 2015. Planning and culture unfolded: The cases of Flanders and the Netherlands, *European Planning Studies* 23(11), pp. 2148-2164.
- DUBOIS, Olivier. 2005. Le rôle des politiques publiques dans l'éclatement urbain : l'exemple de la Belgique, *Développement durable et territoires dossier n°4*.
- HALLEUX, Jean-Marie, BRÜCK, Laurent et MAIRY, Nicolas. 2002. La périurbanisation résidentielle en Belgique à la lumière des contextes suisse et danois : enracinement, dynamiques centrifuges et régulations collectives. *Belgeo* 4/2002, pp. 333-354.
- HERMIA, Jean-Pierre. 2023. Demografische barometer 2022 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, *Focus van het BISA* 58, 10p.
- HERMIA, Jean-Pierre et TREUTENS, Pierre-Philippe. 2021. Recente evolutie van de inkomens in Brussel op wijkniveau, *Focus van het BISA* 41, 8 p.
- LE SOIR. 2023. *Nombre record de déménagement hors de Bruxelles*.

- TE BRAAK, Petrus, VERHOEST, Pascal, BAUWENS, Joke, MINNEN, Joeri et GLORIEUX, Ignace. 2022. Perceptions as drivers of residential mobility: A resonance analysis, *Cities* 129.
- TREUTENS, Pierre-Philippe. 2016. Fiscale statistiek van de inkomens, een geschikte gegevensbron om de levensstandaard van de Brusselaars te meten? *Focus van het BISA* 14, 9 p.
- VERDONCK, Magali, TAYMANS, Michèle et VAN DROOGENBROECK, Nathalie. 2012. Evolutie, kenmerken en verwachtingen van de Brusselse middenklasse, *Cahier van het BISA* 3, 68 p.

Glossarium en afkortingen

BHG

Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Blijvers

Personen die op 1 januari 2019 gedomicilieerd waren in het BHG en die er op 1 januari 2020 nog steeds woonachtig waren.

Nieuwkomers

Personen die op 1 januari 2020 gedomicilieerd waren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en op 1 januari 2019 hun woonplaats hadden in het Vlaams Gewest of het Waals Gewest.

PB

Personenbelasting.

RR

Rijksregister.

Vertrekkers

Personen die op 1 januari 2019 gedomicilieerd waren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en op 1 januari 2020 hun woonplaats hadden in het Vlaams Gewest of het Waals Gewest.

Noten

1. Dit is de bevolking die op deze datum legaal in het Brussels Gewest (of in Vlaanderen/Wallonië) verblijft, met uitzondering van de kandidaten voor het vluchtelingenstatuut, de asielzoekers.
2. Dit bedrag wordt gecorrigeerd met het huwelijksquotiënt, een belastingmaatregel om de belastingdruk te verlichten op echtgenoten en wettelijk samenwonenden die gezamenlijk worden belast. Het maakt het mogelijk om aan de partner met een zeer laag of zelfs onbestaand beroepsinkomen een deel van het beroepsinkomen van de andere partner toe te wijzen.
3. Ter herinnering: de vermelde bedragen zijn gedefleerd, dat wil zeggen dat het effect van de inflatie is geneutraliseerd. Dit maakt het mogelijk de bedragen van jaar tot jaar te vergelijken.
4. Het gaat daarbij vooral om mensen die aan het begin van het onderzochte inkomensjaar de leeftijd van 18 jaar nog niet hadden bereikt, ongeveer 60 % van alle mensen met geen of

een onbekend inkomen in zowel 2018 als 2019.

5. Het totale belastbaar inkomen van vertrekkende Brusselaars bedraagt 603 miljoen euro in 2019, het jaar waarin zij naar de rest van België verhuizen. Als we aannemen dat zij hetzelfde inkomen zouden hebben aangegeven als ze in het BHG waren gebleven (wat niet zeker is, zie hieronder, en een 'hoge' schatting is), zou het verlies aan totaal belastbaar inkomen voor het BHG met 37 miljoen euro toenemen, waardoor het verlies oploopt tot 241 miljoen euro.
6. Studenten in het hoger onderwijs kunnen bijvoorbeeld op *kot zijn* in het BHG terwijl ze nog bij hun ouders buiten het BHG zijn gedomicilieerd. In de meeste gevallen vindt de vestiging in het BHG na de studie plaats, wanneer ze aan hun eerste baan beginnen.
7. Ter herinnering: de inflatie is geneutraliseerd en deze bedragen zijn uitgedrukt in 'euro's van 2019'.
8. Dit zou inhouden dat de veranderingen in de inkomens van verschillende bevolkingsgroepen - *nieuwkomers*, *blijvers*, *vertrekkers* - over een langere periode worden geanalyseerd, waarbij de veranderingen in de tijd worden gevolgd volgens verschillende kenmerken (inkomen, socio-demografische variabelen enz.).
9. Ter herinnering: met de beschikbare gegevens is het niet mogelijk de verschuldigde PB per belastingplichtige te berekenen (→ *Kader 3*).
10. Het percentage Brusselse belastingplichtigen dat een belastbaar inkomen van meer dan 75 000 euro aangeeft, is echter iets hoger dan het percentage belastingplichtigen dat hetzelfde inkomensniveau aangeeft op nationaal niveau.
11. Er zijn vele manieren om het begrip middenklasse te benaderen, bijvoorbeeld via sociaal-professionele categorieën of via de perceptie van individuen zelf, of via economische criteria en inkomensniveaus. Geen van deze benaderingen wordt unaniem aanvaard in de literatuur (Verdonck, Taymans & Van Droogenbroeck, 2012). En zelfs als we, zoals in deze Focus, kiezen voor een strikt economische benadering, gekoppeld aan het inkomensniveau van de bevolking, zouden we idealiter moeten werken met een equivalent inkomen, d.w.z. een inkomen na belasting en aangevuld met niet-belastbare inkomensbronnen, maar ook aangepast aan de omvang en de samenstelling van elk huishouden. Dit is niet mogelijk met de individuele benadering die de studie van de migraties vereist (→ *Kader 2*) en gezien de hiaten in de database van de belastbare inkomens (Treutens, 2016; Hermia & Treutens, 2021).
12. Deze werkende jongeren kunnen bijvoorbeeld jobstudenten zijn of na hun studie aan hun eerste werkervaring beginnen. Bovendien kunnen zij steunen op minder ervaring of anciënniteit en kunnen zij moeilijk aan een vervangingsinkomen komen.
13. 27 749 *vertrekkers* van 18 jaar of ouder tegenover 19 006 *nieuwkomers* in dezelfde leeftijdscategorie

WETENSCHAPPELIJKE COÖRDINATIE

Astrid Romain

LEESCOMITÉ

Xavier Dehaibe, Aynah Gangji (BISA) en
Gilles Van Hamme (IGEAT-ULB)

LAYOUT

Arnaud Tignol

VERANTWOORDELIJKE UITGEEFSTER

Astrid Romain - BISA

©2023 Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Alle rechten voorbehouden.

bisa
perspective.brussels
brussels instituut voor statistiek en analyse